

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ ΤΗΣ ΕΝ ΑΓΙΩ ΟΡΕΙ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΣΤΑΥΡΟΝΙΚΗΤΑ

Μεταβάς κατά τὸν παρελθόντα Νοέμβριον 1953 εἰς Ἅγιον Ὄρος, ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν ἐν ταῖς ἱεραῖς μοναῖς φυλασσομένων χειρογράφων καὶ μελέτην τῶν πρὸς συντήρησιν καὶ διασφάλισιν αὐτῶν ληπτέων μέτρων¹, ἐπελήφθην τῆς συντάξεως συμπληρωματικῶν καταλόγων τῶν μὴ καταγεγραμμένων χειρογράφων διαφόρων μονῶν. Τοὺς καταλόγους τούτους θὰ ἐκδίδω σὺν τῷ χρόνῳ κατὰ τὴν σειρὰν τῆς ἀποπερατώσεως αὐτῶν. Ἐναρξὲν δὲ τῆς ἐκδόσεως ποιουμαι σήμερον διὰ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ συμπληρωματικοῦ καταλόγου τῶν ἑλληνικῶν χειρογράφων τῆς ἱεραῖς μονῆς Σταυρονικήτα.

Ὑπὸ τοῦ Σπυρίδωνος Λάμπρου ἔχουν καταγραφῇ 169 ἐν ὄλῳ χειρόγραφοι κώδικες τῆς μονῆς ταύτης². Τῶν πρώτων 57 κωδίκων τούτων, γεγραμμένων ἐπὶ περγαμνῆς, ἀπόκειται ἐν τῇ μονῇ δίτομος χειρόγραφος κατάλογος, πολὺ ἐκτενέστερος τοῦ τοῦ Λάμπρου, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: «Γαβριήλ Σταυρονικήτιανοῦ, Οἱ περγαμνηνοὶ κώδικες τῆς βιβλιοθήκης Ἱεραῖς Μονῆς τοῦ Σταυρονικήτα», τόμ. Α', 1915 [= ἀριθ. 1 - 28] καὶ τόμ. Β', 1915 (- 1916) [= ἀριθ. 29 - 57]. Ἐν τέλει τοῦ Β' τόμου τοῦ χειρογράφου καταλόγου τούτου ὁ Γαβριήλ περιέγραψεν ἑτέρους πέντε περγαμη-

¹ Ἐκθεσιν περὶ τῆς ἀποστολῆς μου ταύτης θὰ δημοσιεύσω ἐν καιρῷ. Θεωρῶ ἐπιβεβλημένον καθήκόν μου νὰ εὐχαριστήσω θερμῶς καὶ ἐντεῦθεν τὴν Ἱεράν Κοινότητα τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ τοὺς ἡγουμένους ἢ προϊσταμένους τῶν μονῶν διὰ τὴν παρασχεθεῖσαν πρόθυμον ἐπικουρίαν εἰς τὸ ἔργον μου.

² Σπυρίδωνος Π. Λάμπρου, Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἑλληνικῶν κωδίκων, τόμος πρῶτος, ἐν Κανταβριγίᾳ 1895, σ. 75 - 90 (ἀριθ. 866 - 1034). Ἐκ τῶν ὑπὸ Λάμπρου καταγραφέντων κωδίκων οἱ ὑπ' ἀριθ. 26, 28 καὶ 44 περιεγράψασαν λεπτομερέστερον ὑπὸ Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Κατάλογος τῶν κωδίκων τῆς Μεγίστης Λαύρας..., Paris 1925, σ. 395 - 396: Ἀγορευτικῶν κωδίκων κατάλοιπα. Γ'. Κώδικες τῆς Μονῆς Σταυρονικήτα: ἀριθ. 2112 (28), 2113 (26) καὶ 2114 (44).

νοὺς κώδικας μὴ καταγραφέντας ὑπὸ τοῦ Λάμπρου, ἦτοι τὸν ὑπ' ἀριθ. 170 (περιέχοντα ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ βίου Συμεῶν τοῦ Στυλίου καὶ Ἁγίου Μάμαντος) καὶ τέσσαρα εἰλητάρια, εἰς τὰ ὁποῖα ἔδωκε τοὺς ἀριθμοὺς 58 - 61 καὶ εἰς ἅτινα ἐδόθησαν ὑπ' ἐμοῦ οἱ ἀριθμοὶ 171 - 174, ἵνα μὴ συγχέωνται πρὸς τοὺς φέροντας τοὺς αὐτοὺς ἀριθμοὺς (58 - 61) χαρτῶν κώδικας τῆς μονῆς. Τὴν περιγραφὴν τῶν τεσσάρων τούτων εἰληταρίων ἐδημοσίευσεν ὁ Γαβριήλ εἰς τὸ περιοδικὸν «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς»¹, ὅπου προηγουμένως εἶχεν ἐπίσης δημοσιεύσει τὰ σημειώματα τὰ φερόμενα ἐπὶ διαφόρων περγαμηνῶν² ἢ χαρτῶν³ κωδίκων, ἅτινα ὁ Σπ. Λάμπρος δὲν εἶχε παραθέσει εἰς τὸν κατάλογόν του. Φαίνεται ὅτι ὁ Γαβριήλ εἶχε τὴν πρόθεσιν νὰ συνεχίσῃ τὴν σύνταξιν ἀναλυτικώτερον καταλόγου καὶ διὰ τοὺς λοιπούς, ἦτοι τοὺς χαρτῶν κώδικας τῆς μονῆς (ἀριθ. 58 - 169), ὡς ἀποδεικνύει χειρόγραφον τετράδιον ἀποκείμενον ἐν αὐτῇ καὶ περιέχον τὴν περιγραφὴν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 58 χαρτῶν κώδικος, ἄγνωστον ὅμως διατὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ φέρῃ τὴν περιγραφὴν ταύτην εἰς πέρας.

Εὐρῶν κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν μου ἀκαταγράφους ἑτέρους ἔνδεκα κώδικας, ἠρίθμησα αὐτοὺς ἀπὸ 175 - 185 καὶ κατέγραψα διὰ βραχέων εἰς νέον καταρτισθὲν εἰδικὸν χειρόγραφον κατάστιχον τῆς μονῆς. Προβαίνω δὲ κατωτέρω εἰς ἑκτενεστέραν πῶς περιγραφὴν τῶν χειρογράφων τούτων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σημειωμάτων μου.

175 Χαρτ. 0,19 × 0,15 XVI αἱ. φ. 84

1 (φ. 1r - 27r) «*Ἡ θεία λειτουργία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.*

Ἐν τέλει (φ. 27r) : «*Ἐπεὶ τὸ δῶρον καὶ πόνος Γεωργίου ἱεροδιακόνου τε τοῦ Ναυπακτίου. Ἐπὶ ἔτους ζ' μωμ Ἰνδικτιῶνος εἰς ἐν μηνὶ δεκεμβρίῳ ιε' :*» [= 1531].

2 (φ. 28r - 65v) «*Ἡ θεία λειτουργία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου.*

Ἐν τέλει (φ. 65v) : «*Ἐπεὶ τὸ δῶρον καὶ πόνος Γεωργίου ἱεροδιακόνου τε τοῦ Ναυπακτίου. Ἐπὶ ἔτους ζ' μωμ Ἰνδικτιῶνος εἰς ἐν μηνὶ Δεκεμβρίῳ κ.*» [= 1531].

3 (φ. 66r - 81r) : «*Ἡ θεία λειτουργία τῶν προηγιασμένων.*»

¹ Γαβριήλ Σταυρονικήτιανου, Τὰ εἰλητάρια τῆς Μονῆς Σταυρονικήτα, «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», τόμ. 8 (1924), σ. 425 - 429.

² Τοῦ αὐτοῦ, Σημειώματα περγ. κωδίκων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Σταυρονικήτα, αὐτόθι, τόμ. 5 (1921), σ. 262 - 266.

³ Τοῦ αὐτοῦ, Σημειώματα χαρτῶν κωδίκων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Σταυρονικήτα, αὐτόθι, σ. 406 - 412.

Ἐν τέλει (φ. 81r): «*Ὁ Θεοῦ τὸ δῶρον καὶ πόνος Γεωργίου. οἰκτροῦ διακόνου τέ, τάλανος Ναυπακτίου: — Ἐπὶ ἔτους ζϜμϜ Ἰνδικτιῶνος εἰς Ἐν μηνὶ Δεκεμβρίῳ καὶ ἡμέρᾳ σαββάτῳ.*

Καὶ ἐν συνεχείᾳ, δι' ἐτέρας χειρός: «*Ἡ θεία λειτουργία ἐστὶ τῆς μονῆς τοῦ Σταυρονικήτα.*

4 (φ. 83r – 84r): «*Ὄνόματα παρρησιαστικά τῆς μονῆς τοῦ Σταυρονικήτα.* Τὰ φύλλα ταῦτα 83 καὶ 84 ἔχουν μεταγενεστέρως προστεθῆ καὶ γραφῆ δι' ἄλλης χειρός.

Ἐν φ. 82r ἀναγινώσκωμεν: «*Ἡ παροῦσα αὕτη καὶ θεία λειτουργία, ἐσταχῶθη καὶ καὶ [sic] ἀνέκεινήσθαι ἐκ βάθρον παρὰ τοῦ πανωσιωτάτου καὶ ἀγίου προηγουμένῳ κυρίου, κυρίου Ἰωακείμ τῆς καθ' ἡμῶν θείας καὶ ἱερᾶς πατριαρχικῆς μονῆς τοῦ κυρίου Σταυρονικήτα καὶ τὴν ἀφηρέωσεν εἰς τὸν σεβάσιμον θεῖον καὶ ἱερὸν ναὸν τοῦ καθωληκοῦ εἴτης κειμένειν εἰς τὸ ἀγίῳνύμῳ ὄρει τοῦ ἁθωνος καὶ εἴ τῆς τὴν ἀξηφηρώσει ἐκ τῆς αὐτῆς μονῆς ἐχέτω τὰς ἀρὰς τῶν τριακοσίων δέκα καὶ οὐκὼ θεοφόρων πατέρων. Ἐπὶ ἔτους ζρβϱ. Ἐν μηνὶ δεκεμβρίῳ γ' :* [= 1673].

Ἐρυθρὰ ἀρχικὰ κεφαλαῖα. Στάχσις δερματίνῃ φέρουσα προστύπους καὶ ἐπιχρῦσους ἔμπροσθεν μὲν τὴν εἰς Ἄδου κάθοδον, ὀπίσθεν δὲ τὴν Σταύρωσιν.

176 Χαρτ. 0,193 × 0,140 XVI αἱ. φ. 47

1 (φ. 1r – 31r): «*Ἡ θεία λειτουργία τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.*

2 (φ. 32r – 39v): «*Τάξις γενομένη ἐπὶ χειροτονία ἀναγνώστου.*

3 (φ. 40r – 47r): «*Τάξις γινομένη ἐπὶ χειροτονία πρεσβυτέρου.*

Ἐρυθρὰ ἀρχικὰ διάκοσμα. Στάχσις ἐξ ἐρυθροῦ δέρματος φέρουσα ἔμπροσθεν πρόστυπον καὶ ἐπιχρῦσον σταυρὸν ἔχοντα κατὰ τὴν βάσιν τὴν χρονολογίαν 1867.

Τὸ χειρόγραφον φυλάσσεται ἐντὸς θήκης ἐκ χαρτονίου.

177 Χαρτ. 0,208 × 0,152 XVII αἱ. φ. 48

1 (φ. 1r – 24r): «*Ἡ θεία λειτουργία τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.*

2 (φ. 24v – 26v): «*Τάξις γινομένη ἐπὶ χειροτονία ἀναγνώστου καὶ ψάλτου.*

3 (φ. 27r – 30v): «*Τάξις γενομένη ἐπὶ χειροτονία διακόνου.*

4 (φ. 30v – 34r): «*Τάξις γενομένη ἐπὶ χειροτονία πρεσβυτέρου.*

5 (φ. 34r – 37v): «*Τάξις γενομένη ἐπὶ χειροτονία ἐπισκόπου.*

Κῶδιξ ἐξαίρετως καλλιγραφημένος καὶ κοσμοῦμενος διὰ περιτέχων πολυχρῶμων ἀρχικῶν γραμμάτων καὶ ἄλλων διακοσμητικῶν ποικιλιμάτων.

178 Χαρτ. 0,192 × 0,140 XVII αἰ. φ. 51

1 (φ. 1r – 24v) : «*Ἡ θεία λειτουργία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.*»

2 (φ. 25r – 48v) : «*Ἡ θεία λειτουργία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου.*»

3 (φ. 49r – 51r) : «*Ἐδχῆ συγχωρητικῆ ἦν λέγει ὁ ἀρχιερεὺς ἡ πνευματικὸς πατήρ πρὸς τοὺς μέλλοντας μεταλαμβάνειν τῶν ἀχράντων καὶ φρικτῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων.*»

Ἐν φ. 51r : «*Ἔγραφή, παραδανιὴλ μοναχοῦ καὶ ὁπιος τὰ ἀναγνώθη, νὰ τὸν ἐσυχωρά. Ἰσος διὰ τὰς εὐχάσας τύχη συγχωρήσεως ταῦτα παρὰ Δανιὴλ μοναχοῦ.*»

Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ ὀπισθίου σταχώματος : «*ἡ παροῦσα λειτουργία ἐσταχώθη καὶ ἀνεπληρώθη τὰ γεγραμμένα καὶ ἀφιερώθη εἰς τὸ παρακλήσιον τῆς αποτομῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου ἔξω τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Σταυρονικήτα.*» Νοοῦνται τὰ φ. 5r – 6v, ἅτινα εἶναι γεγραμμένα διὰ τῆς γραφῆς τὸ σημεῖωμα τοῦτο νεωτέρας χειρὸς πρὸς ἀναπλήρωσιν ἐκπεσόντων φύλλων τοῦ παλαιοῦ χειρογράφου.

Τὸ 3 τοῦ κώδικος εἶναι γεγραμμένον διὰ χειρὸς ἄλλης ἢ τὰ 1 καὶ 2.

Ἐρῶθρα ἀρχικὰ κεφαλαῖα, ἄτεχνα.

179 Χαρτ. 0,205 × 0,145 XVI αἰ. φ. 123

1 (φ. 1r – 89r) : «*Κανόνες ψαλλόμενοι κατ' ἤχον τῶ Σαββάτῳ εἰς τὸν ὄρθρον τοῦ ἁγίου τῆς Μονῆς [= Νικολάου] καὶ ὁ ἕτερος εἰς πάντας τοὺς ἁγίους.*»

2 (φ. 91r – 123r) : «*Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας τοῦ Θαυματουργοῦ.*»

Ἄρχ. : «*Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἀνὴρ τις ἐν τῇ Λυκίᾳ τοῦνομα Ἰωσήφ...*».

Τὰ φύλλα 89v – 90r-v λευκά.

180 Χαρτ. 0,150 × 0,105 XVIII αἰ. φ. 123

«*Νόμιμον*», εἰς κεφάλαια σημή.

Ἄρχ. (φ. 4r) : «*Ἐκεῖνος ὁποῦ θέλη νὰ δέχεται τοὺς λογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων...*» κλπ.

Ἐν φ. 3v : «*καὶ τότε σὺν τοῖς ἄλλοις Κυριάκου ἱερέως ἐκ Νευροκόπου.*»

Ἐν φ. 1 – 3 καὶ 122v – 123v διάφορα κακογραφημένα σημεῖωματα καὶ λογαριασμοί· ἐκ τούτων παραθέτω ἓν, ἐκ φ. 122v : «*Λαυρέντιος ἱερεὺς*

ὅταν ἤμμον εἰς τὸν τζήντζουν εἰς το μιτόχι ὁ ἰδιως 1837 νοεμβρίου 15 ἄφου ἤλθεν ὁ π(α)πανικιφόρος θέτην θε κάργαη εἰς το μιτόχοι 1841

Νοεμβρίου όταν έγραψε πα(πὰς) 1832 μαιού || προτι || 18 όταν έγραψε ο αδελφός μου· ο αρσένιος καλόγερος με το καλογέρι μου καλίνικον 1840 αγούστου 30».

Στάχσις κατεστραμμένη σχεδόν.

181 Χαρτ. 0,145 × 0,090 XVIII αϊ. φ. 238

Σύμμεικτος κώδιξ, άκέφαλος, γεγραμμένος δια πολλών διαφόρων χειρών.

1 (φ. 2r - 16r) [άκέφ.] 'Οδηγία εις πνευματικόν έξομολογούντα.

2 (φ. 16r - 70v) : «*Συνοδικοί και άποστολικοί κανόνες και του 'Αγίου Βασιλείου και έτέρων αγίων*» (ύπ' άριθ. α' - σλ').

᾽Αρχ. : «*ᾠ Ο χειροτονών παρ' ένορίαν, σὺν τῷ χειροτονουμένῳ καθαιρείσθω...*».

3 (φ. 70v - 74v) : «*Εδχῆ συγχωρητική*».

4 (φ. 75r - 87v) : «*᾽Ακολουθία του μικροῦ άγιασμοῦ*».

5 (φ. 88r - 99r) : «*Ἱστορία Διονυσίου Ιερομονάχου του ῥήτορος άσκοῦντος ἐν τῇ σκήτῃ τῆς Λαύρας*».

᾽Αρχ. : «*᾽Εγώ, άδελφοί, άναγινώσκων τὰ βιβλία εὔρον θαύματα...*» κλπ.

Τέλ. (φ. 99v) : «*...ἔδραμεν και ἐκεῖ νὰ ἰδῆ και βλέπει τὰ δύο παιδία φρονεμένα*».

6 (φ. 100r - 190r) : «*Νομοκάνον [sic] ἐκλελεγμένων ὑπο πολλών θείων θεοφόρων πατέρων*».

᾽Αρχ. : «*᾽Ω πνευματικέ, βάλε εις τον νοῦν σου και κατάλαβε καλῶς...*» κλπ.

7 (φ. 192r - 197r) [άκέφ.] Προσφωνήσεις εις επιστολάς εις διάφορα πρόσωπα.

8 (φ. 197v) Τροπάριον εις ᾽Αγίαν Ματρώναν : «*Ἐορτάζει σήμεραν ἡ πολυθρόλλητος Χίος εορτήν πανέντιμον τῆς αἰοιδήμου Ματρώνης...*» κλπ.

9 (φ. 198r - 210r) Εὔχαι διάφοροι.

10 (φ. 211r - 236r) : «*᾽Ακολουθία τῆς δσίας Ματρώνης τῆς Χιοπολίτιδος*».

11 (φ. 236v - 238v) Διάφορα μεταγενέστερα άσήμαντα σημειώματα, ρητά, στίχοι κλπ.

Τὰ 1 - 5 του κώδικος ἔχουν γραφή δια τῆς αὐτῆς χειρός, τὰ 6 και 7 δι' έτέρας και τὰ 8, 9 και 10 δι' άλλης διαφόρου χειρός έκαστον.

᾽Εν αρχῇ του κώδικος εὔρηται 10 φύλλα άσελίδωτα και σχεδόν άγραφα. ᾽Εν τῷ πρώτῳ άναγινώσκομεν :

*Και τουτο τόδε πέφυκεν ἐμοῦ δὲ σὺν τοῖς ἄλλοις
του ταπεινοῦ του μοναχοῦ Κυρίλλου Ιερέως.*

— 1890 ἔρρωσθε.

182 Χαρτ. 0,238 × 0,165 XVIII αἰ. φ. 15 + σ. 384

Νομοκάνων ἐν τῇ καθωμίλημένῃ.

¹Αρχ. (φ. 1r): «*Περὶ κριτοῦ... Κεφάλαιον αʹ. Πρέπει τὸν κριτὴν, τουτέστι τὸν ἀρχιερέα, νὰ μιμῆται τὸν δίκαιον κριτὴν...*» κλπ.

Προτάσσονται (φ. 1r-v) πρόλογος «*τοῖς ἀπανταχοῦ εὐρισκομένοις χριστιανοῖς*» ἀνυπόγραφος καὶ (φ. 1v - 15r) πίναξ τῶν περιεχομένων.

²Ἐν φ. 1r, ἄνωθι: «*Τοῦ πρωτοπαπᾶ Νικολάου τῶν Νέων Φωκῶν ᾿*». Καὶ εἶτα, δι' ἑτέρας χειρός: «*Ἐκ τῶν τοῦ μητροπολίτου Πενταπόλεως Χρυσάνθου*».

³Ἐν τέλει τοῦ κώδικος εὔρονται τρία φύλλα λευκὰ καὶ τέταρτον μὲ ἀσήμαντα σημειώματα, ἐν οἷς πρῶτον:

«*1825 Ἰουλίου 7 ἐγέννησεν ἡ ἀνιψιά μου: ἑκατερίνη ξ'ν*».

183 Χαρτ. 0,210 × 0,155 XVI - XVIII αἰ. φ. 60

Δίπτυχον φέρον γεγραμμένα διάφορα ὀνόματα χριστιανῶν ἐκ διαφόρων τόπων, ἵνα μνημονεύωνται ἐν τῇ μονῇ.

¹Αρχ.: «*Γεωργίου. Ἰωάννου...*» κλπ.

Τὰ φ. 1r - 52v γεγραμμένα διὰ τῆς αὐτῆς χειρός, μὲ τὰ ἀρχικὰ τῶν ὀνομάτων ἐρυθρά. Ἀπὸ φ. 52v - 60v τὰ ὀνόματα γεγραμμένα διὰ πολλῶν μεταγενεστέρων χειρῶν.

²Ἐν φ. 54r: «*Ὄνόματα τῆς Βλαχίας νεωστί*. — φ. 54v: «*Πολιτεία σιλίμνη*. — φ. 55r: «*Ἐπαρχία μογληανοῦ καὶ μογλοκοῦ χορίον ὄσανη σὺν ταληπὰ χορία*. — φ. 55v: «*σίπικα*. — φ. 56r: «*πολιτεία τῆς Αἴνον*. — φ. 56v: «*Μελενίκου μετὰ κάργιανης*».

³Ἐν φ. 53v ἡ χρονολογία: «*1786 ἰούλιος Ἀνδριανόπολι*».

184 Χαρτ. 0,227 × 0,170 XIX αἰ. φ. 60

1 (φ. 1r - 9v): «*Ἀκολουθία Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας*».

2 (φ. 11r - 51r): «*Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας συνερανισθεὶς ἐκ τῶν συγγραμμάτων Νικηφόρου καὶ Σωζομένου καὶ τινῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν ἱστοριογράφων*».

¹Αρχ.: «*Ὁ μέγας ἀνάμεσα εἰς τοὺς διδασκάλους τῆς ἐκκλησίας ἅγιος Κύριλλος ἦτο κατὰ τὴν πατρίδα Ἀλεξανδρεὺς...*» κλπ.

Τὰ φ. 51v - 60v λευκὰ.

185 Χαρτ. 0,32 × 0,21 XIX αἰ. σ. 230

«*Βιβλίον ψυχωφελέστατον τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νείλου τοῦ Μυροβλήτου περιέχον λόγους καὶ διδασκαλίας πρὸς ὅλους τοὺς ἐν Ἀθῶν ὄρει ἀσκοῦντας ὁσίους πατέρας, προειδοποιήσας τὴν καταδρομὴν τοῦ ὄρους ἀπὸ*

τοὺς βαρβάρους Ἀγαρηνοὺς καὶ ληστὰς ὁποῦ συνέβη κατά τὸ ἔτος 1821 ἄχρι τοῦ 1831 εἰς δέκα δλοκλήρους χρόνους διὰ τὰς καταχρήσεις, τὰς παραβάσεις τῶν πρώϊν δόϊων πατέρων ἀγιορειτῶν, ὁποῦ παρέβησαν τοὺς θεσμοὺς αὐτῶν καὶ ἄλλα πολλὰ καθὼς γράφει, ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐφάνη, τοῦ λαλῆσαι αὐτὰ ἵνα μὴ παντελῶς ἐρημωθῆ τὸ ἅγιον ὄρος τοῦτο, καὶ ὅτι ἐπὶ τὸ χεῖρον ἢ μοναδικὴ πολιτεία θέλει καταστήσει ἄχρι σχεδὸν συντελείας τοῦ παρόντος αἰῶνος.

Ἐργράφη δὲ παρὰ Μοναχοῦ Ἰακώβου οἰκτροῦ ἰδίῳ κόπῳ καὶ δαπάνῃ, ἵνα μένη καθιερωμένον τὸ βιβλίον ἐν τῷ Κελλίῳ ἐν ᾧ τὸ Σπήλαιον καὶ ἡ ἐκκλησία καὶ ὁ τάφος τοῦ Ἀγίου Νείλου, γὰ εὐρίσκεται εἰς ἀνάγνωσιν καὶ ὠφέλειαν τῶν ἐκεῖσε οἰκούντων ἀδελφῶν, καὶ λοιπῶν ποθοῦντων τὴν σωτηρίαν ψυχῶν αὐτῶν ἀναφαίρετον εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ. ὑπὲρ οὗ εὐχέσθε οἱ ἐντυγχάνοντες. Ἐν ἔτει Σωτηρίῳ ,αὼξς' 1866 διατελοῦντος αὐτοῦ ἐν τῇ Ἱερᾷ Νέῃ Σκῆτῃ ἐν τῷ ἀγωνύμῳ ὄρει Ἄθῳ».

(σ. 1) : «Τοῦ δόϊου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Νείλου τοῦ Μυροβλύτου. Θαύματα καὶ προρῳήσεις πρὸς τοὺς ἐν Ἄθῳ ὄρει Μοναχοὺς λίαν ψυχοφελέστατοι. Προοίμιον».

Ἄρχ. : «Κατὰ τὸ ἔτος 1805 : Μοναχὸς τις Θεοφάνης τοῦνομα ἦλθεν ἀπὸ Καισαρίας...» κλπ.

Ἐν τέλει ἔμμετρα κείμενα διάφορα, ἦτοι :

α) σ. 226 : Στίχοι πολιτικοὶ 13. Ἄρχ. :

*Κλαύσωμεν καὶ δακρῦσωμεν τῷ βίῳ παριόντες
πρὶν ἔμπλεοι γενόμεθα δακρῶν αἰωνίων.*

β) σ. 227 – 228 : «Στίχοι ὠφέλιμοι κατ' ἀλφάβητον». Ἄρχ. :

*Ἀναπτέρωσον πρὸς Θεόν σου τὰς φρένας
Βίον πόθησον ἐν Θεῷ ἡγνισμένον... κλπ.*

γ) σ. 228 : Στίχοι τοῦ γράψαντος τὸν κώδικα Ἰακώβου, ἔχοντες οὕτω :

*Εἰσόκουσον, ὦ Δέσποτα, Χριστέ μου τοῦ σοῦ δούλου
Καὶ πρόσχεσ τῇ δεήσει μου, θερμῶς σου δεομένου
Τοῦ κοπιᾶσαντος θερμῶς ὑπὲρ τοῦ ἀντιγράψαι
τὴν βίβλον ταύτην τὴν σεπτὴν καὶ εἰς φῶς παραστήσαι.
Μέγα αὐτῇ [κειμῆ]κειμήλιον ὑπάρχει καὶ ταμεῖον
κῆπος Ἐδὲμ τῆς νοητῆς, καὶ ζωῆς τε δοχεῖον
Διδασκαλεῖον μυστικὸν ἦν τῶν μετερχομένων
συνεχῶς τὴν ἀνάγνωσιν, μεστὸν θείων λογίων
οὓς προσκαλῶ εἰς δέησιν ἵνα δραστικωτέραν
ἐσχῆν ἐμοὶ ποιήσωσι πρὸς Χριστὸν τὸν Σωτῆρα
ὑπὲρ ἑλέους τῆς ψυχῆς, ἀφέσεως πταισμάτων,
Ἰακώβου μονάζοντος, οἰκτροῦ τοῦ μελεντύτου,
ἐπὶ ψιλοῦ ὀνόματος, οὐχὶ δὲ καὶ δι' ἔργων.*

Ἀκολουθοῦν 10 λαμβικοί στίχοι «Πρὸς τὴν Θεοτόκον» ἀρχόμενοι :

Σὺ δὲ πανυπέραγε Μήτηρ Κυρίου

Μαριὰμ πανύμνητε μήτηρ Δεσπότου... κλπ.

Ἐν τῇ τελευταίᾳ σελίδι 230 φέρεται : «ἠδοπήϊσις — ὅτι — εἰς τῶ — 1866 — εἰς τὴν — 1 : τοῦ Νοεμβρίου τῶ ἐσπέρας — εἰς τοὺς 7 : τῆς νηκτός — μέχρι — τοῦ 12 : πρὸς τὰ ξιμερόματα — ἤδομεν εἰς τον οὐρανὸ — τόνσον κηρίσην — χιλιάδον ἀστέρον ὅστε ἐμήγαμεν ἐκστατική. διότι ἐφένετο ὅτι γίνεται μέγας πόλεμος — διότι σχιζομένου του οὐρανὸ χιλιάδον (ὡ)ς ἤπομεν ἀστέρον ἐκεραυνοβολοῦσεν ὅλος ὁ οὐρανὸς ἀπόλα τὰ μέρη του — ὄθεν ἀπο τούτο τὸ ἐσιμπεράναμεν ὅτι ἔχι νασηνέβι — μεγάλι ταραχή· κατα τὴν ἐρχομένη ἄνιξιν τοῦ — 1867 : ὄθεν ὁ ἅγιος θεὸς ναγένι ἠλεος εἰς τῶν Κώσμον του —

Ἱερόθεος μοναχὸς πρόην Ξενοφωτηνὸς Πάτιμος. —»

Ἐν τῇ ὀπισθεν τῆς προμετωπίδος σελίδι φέρεται ἐπίσης : «Τῶ παρὸν ἠπάρχι ἐκτου ἁκαθήσματος ἁγίου Παντελεήμονος της μεγήστης Λαύρας

Ἱερόθεος μοναχὸς Πάτιμος».

M. I. ΜΑΝΟΥΣΑΚΑΣ